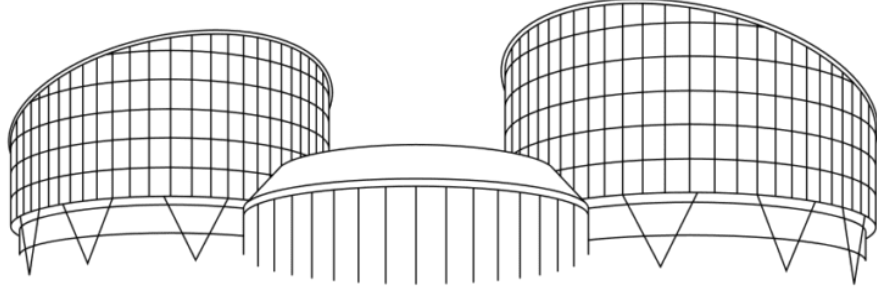

Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bilgi Notu

Haziran 2024

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Haziran ayında Daire ve Büyük Daire formasyonunda esasa ilişkin 36 karar verdi. Mahkeme, bu kararların 25'ini yüksek ve orta öneme sahip karar olarak tasnif etti. Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği olarak bu 25 karar hakkında Türkçe bilgi notları hazırladık.

Ukrayna/Rusya (Kırım'a dair)
Başvuru No: 20958/14, 38334/18
Karar Tarihi: 25/06/2024

Md.2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 18, 38, P1/Md.1, P1/Md.2, P4/Md.2 - İhlal

Başvuru Ukrayna'nın Rusya tarafından 2014 Şubatından itibaren Kırım'ı işgali sonucunda bölgede gerçekleştirdiği AİHS ihlallerinin "idari uygulama" haline geldiği iddialarıyla ilgilidir. Başvuruda ayrıca Ukraynalıların aynı dönemde başta Kırım'da olmak üzere Ukrayna'nın diğer bölgelerinde veya Rusya'da politik duruşları ve/veya Ukrayna yanlısı eylemleri nedeniyle sistematik baskıya uğramaları konu edilmiştir. Ukrayna Hükümeti bahsedilen insan hakları ihlallerinin özellikle zorla kaybedilme, kötü muamele, hukuka aykırı tutma, Rusya vatandaşlığından çıkmanın imkansız hale getirilmesi, Ukrayna medyasının ve okullarda Ukrayna dilinde eğitimin kısıtlanması, Ukrayna yanlısı eylemler nedeniyle uydurma iddialarla adil yargılanma olmaksızın verilen mahkumiyet kararları ve Kırım'daki hapisanelerden Rusya'ya nakilleri içeren büyük bir bastırma kampanyasının bir parçası olduğunu iddia etmiştir. AİHM, özellikle tank beyanlarıyla ve diğer materyallerle desteklenen hükümetlerarası ve hükümet-dışı örgütlerin raporlarını gözeterek vakaların belli bir sistematik içinde gerçekleştirildiğini, bunların birbiriyle bağlantılı ve yeterli sayıda olduğunu ve bir hükme varmak için makul şüphenin ötesinde yeterli kanıt ulaşıldığını saptamıştır. Mahkeme, vakalara ilişkin etkin soruşturma yapılmamasının, mağdurlara yönelik muamelelerin Rus yetkililer tarafından tolere edildiğini gösterdiğini belirlemiştir. Hak ihlallerine konu eylemlerin Kırım'da tamamiyle Rus yasalarının uygulandığı bir bağlamda gerçekleştirildiğini vurgulayan Mahkeme bu durumun işgal altındaki topraklarda geçerli olan yasalara saygı göstermeyi emreden uluslararası insancıl hukuka ve AİHS'e aykırı olduğuna hükmetmiştir. AİHM, Kırım'daki Rusya politikalarına karşı olan siyasi muhalefeti sindirmek amacıyla caydırıcı soruşturmalar açıldığında, bu uğurda ceza hukukunun suistimal edildiğine ve bahsi geçen eylemlerin sistematik olarak engellenmeye çalışıldığını tespit etmiştir. Mahkeme, son olarak, AİHS madde 46 uyarınca, Kırım'dan Rusya'ya nakledilen mahpusların iadesi için gerekli işlemlerin yapılmasına karar vermiştir.

Nealon ve Hallam/Birleşik Krallık
Başvuru No: 32483/19;35049/19
Karar Tarihi: 11/06/2024

Md.6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal Değil

Başvurucu Nealon hakkında tecavüze teşebbüs nedeniyle verilen müebbet hapis cezası mağdurun kıyafetlerinin incelenmesi sonucunda başka bir erkeğin DNA'sına rastlanması nedeniyle

bozulmuş, başvuru süreci içinde 17 yıl 3 ay mahpus kalmıştır. İkinci başvuru Hallam hakkında ise cinayet, yaralamaya azmettirme ve şiddet içeren kargaşa yaratma suçlarından verilen mahkumiyet kararı dosyaya daha sonradan eklenen bazı delillerle bozulmuş, başvuru 7 yıl 7 ay mahpus kalmıştır. Her iki başvuru da adli hata nedeniyle açtıkları tazminat davaları reddedilmiştir. Başvurular haklarında masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden yakınmışlardır. Mahkeme masumiyet karinesinin ceza yargılaması kapsamında yargılanan ve sonradan aklanan kişilerin devlet yetkilileri tarafından aslında suçluymuş gibi muamele görmesinin önlenmesini içeren ikinci bir boyuta sahip olduğunu açıklamış, başvuruyu tazminat taleplerini reddeden yetkili mercilerinin bu karara varırken başvuru sahiplerine suçlu olduklarına dair bir izlenim uyandırıp uyandırmadıkları meselesi bakımından değerlendirmekle yetinmiştir. AİHM, AİHS md.6/2'nin mahkumiyet hükmü bozulan kişilerin adli hata nedeniyle tazminata hak kazanmasını garanti etmediğini yinelemiştir. Mahkeme, yetkili mercilerinin "adli hata" kavramını serbestçe tanımlayabileceğini ve buna maruz kalan kişilerin masumiyet karinesine hanel getirmeyecek şekilde olmak kaydıyla hangi koşullarda tazminata hak kazanacaklarına dair politikalar belirleyebileceğini ifade etmiştir. Mahkeme yanlış kararların bu şekilde mahkum edilen kişilerin hayatlarına yaptığı etkiye duyarsız kalmak anlamına gelmemekle birlikte bu iki başvuru açısından ulusal hükümetin takdir marjının aşmadığını gözeterek madde 6 § 2 çerçevesinde ihlal olmadığını hükmetmiştir.

Friedrich vd./Polonya

Başvuru No: 25344/20;25623/20

Karar Tarihi: 20/06/2024

Md.5 - Özgürlük ve Güvenlik Hakkı - İhlal

Md.10 - İfade Özgürlüğü - İhlal

Başvurular Greenpeace üyesi 16 aktivist ile 2 gazetecidir. Başvuru, Polonya güçlerinin bir kömür gemisinin limana girişini engelleyen Greenpeace'e ait gemiye çıkarak protestoya müdahale etmeleri, iki başvuru gözetilme olarak kıyıya çıkarmaları ile ilgilidir. Olay tarihinden önce Greenpeace "Avrupa Enerji Dönüşümü Projesi" adında bir uluslararası kampanya başlatarak ulusal ekonomilerin kömür kullanımına son vererek fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçmelerini özendirme amaçlamaktaydı. Bu kampanya başvurunun konusu olan olay dahil olmak üzere bir dizi barışçıl protestoyu içermekteydi. 9 Eylül 2019 akşamı gerçekleşen eylemde engellenen geminin üzerine "2030'da Kömürsüz Polonya" sloganı yazılmış, eylem internetten yayınlanmış ve ulusal çapta ilgiye konu olmuştur. Sınır Muhafızlarının müdahalesi aktivistlere silah doğrultulması ve video kaydının durdurulmalarının istenmesi, aktivistlerin kısa süreli gözetilme alınmaları, güvertede sıraya dizilerek bekletilme kaptan kabininin camının kırılması ve geminin kontrolünü ele geçirilmesi eylemlerini içermiştir. Başvurular özgürlük ve güvenlik hakkı,

serbest dolaşım özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve toplantı özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuşlardır. Mahkeme resmi kayıtların aksine başvurucuların 9 Eylül akşam saatlerinden 10 Eylül sabah saatlerine dek fiilen tutulduklarını gözetmiş, birinci ve ikinci başvurucular bakımından herhangi bir suç işlediklerine dair makul bir şüphe olmaksızın ertesi gün de tutuldukları için özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme eylemlerinin toplum yararı içeren amacı ve barışçıl niteliğini de dikkate alarak tüm başvurucular bakımından ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiş, başvuruyu toplanma hakkı, serbest dolaşım özgürlüğü ve etkili başvuru hakkı bakımından ayrıca incelemeyi gerekli görmemiştir.

Bechi/Romanya

Başvuru No: 45709/20

Karar Tarihi: 25/06/2024

Md.3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - İhlal Değil

Md.14 - Ayrımcılık Yasağı - İhlal Değil

Hakkında HIV+ tanısı konulan mahpus başvurucu bu hastalığın gereksinimlerine göre tasarlanmış olan sırasıyla Targu-Ocna Hapishanesi ile Poarta Alba Hapishanesinin özel birimlerine yerleştirilmiştir. Bu hapishaneler başvurucunun ailesinin ikamet yerinden sırasıyla 500 ile 800 km uzaklıktadır. Başvurucu cezaevlerinin ilgili birimlerinin aşırı kalabalık olması, bulaş riski taşıyan hasta mahpuslarla birlikte kalmaya zorlanması, sigara içmediği halde içen mahpuslarla aynı koşu kalmaması içeren nedenlerle kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini, cezaevlerinin ailesinden uzak olması nedeniyle de aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, önceki içtihadına atıfta bulunarak ortak alanlar dışında her bir mahpus için 3-4 metrekarelik bir alan tahsisinin uygun olabileceğini hatırlatarak başvurucuya adı geçen cezaevlerinde tutulduğu sürenin çoğunda 4 metrekareden daha fazla alan ayrılmasını yeterli bulmuştur. Mahkeme, mahpusun hücresinin kapısının kilitlememesi ve istediği zaman açık havaya erişimi olduğunun altını çizerek başvurucunun kötü muamele iddiasını yerinde bulmamıştır. AİHM, HIV+ mahpusların diğer mahpuslardan ayrı bir yerde tutulmalarının zorunlu olmadığını vurgulamış, ancak Romanya cezaevlerinin aşırı kalabalık olması, fiziki koşullarının yeterince rahat olmaması gibi nedenlerle mahpusun ayrı bir birimde tutulmasını meşru bularak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğini tespit etmiştir. AİHM, başvurucunun nakledildiği cezaevlerinin uzaklığı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasını, nakil işleminin ancak başvurucunun hastalığının özelliklerine yanıt verebilen cezaevlerine yapılabilmesi, idarenin başvurucuyu özellikle ailesinden uzak tutma gayretinin olmaması ve başvurucunun aksi yönde yeterli delil sunmamış olması nedenleriyle kabul edilemez bulmuştur.

Kurkut vd./Türkiye
Başvuru No: 58901/19;59988/19
Karar Tarihi: 25/06/2024

Md.6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Başvurucular kamu görevine kabul edildikten sonra haklarında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle görevlerinden ihraç edilmişlerdir. Haklarında herhangi bir sabıka kaydı bulunmayan başvurucuların, ihraçlarına dayanak olarak gösterilen güvenlik soruşturmasının içeriği başlattıkları idari yargı sürecinin ileri aşamalarına dek sunulmamıştır. 2016-2019 arasında yürürlükte olan 676 sayılı KHK ile Devlet Memurları Kanununa eklenen maddeye göre kamu hizmetine kabul edilmek için sabıka kaydının olmaması yeterli bulunmayıp ilgili kamu görevlisi adayının aklanmış olsa dahi soruşturma geçirip geçirmediğinin araştırılması ve karakterinin değerlendirmesi öngörülmekteydi. Başvurucular ihraç kararlarının iptalini talep ettikleri idari davalar reddedilmiştir. Başvurucular idari makamlar tarafından ileri sürülen yasadışı faaliyetlere karıştıkları yönündeki iddiaların yerel mahkemeler tarafından anlamlı bir yargısal denetime tabi tutmadığını, çelişmeli yargılama hakkı ve silahların eşitliği ilkelerine riayet edilmeyerek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. AİHM, yargılama sürecinde başvurucular hakkında yürütülmüş güvenlik soruşturmalarının içeriğinin başvuruculara sunulmadığını, mahkemelerin idari makamlardan alınan olguların doğruluğunu ve inandırıcılığını teyit ederken ne şekilde inceleme yaptıklarının belirsiz bulunduğunu saptamış, başvurucuların adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Spišák/Çek Cumhuriyeti
Başvuru No: 13968/22
Karar Tarihi: 20/06/2024

Md. 5, Md.14 - Özgürlük ve Güvenlik Hakkı bağlamında Ayrımcılık Yasağı - İhlal

Başvuru yetişkin tutuklulara sağlanan ve üç ayda bir yapılan düzenli tutukluluk denetiminin çocuk tutuklulara uygulanmamasına ilişkindir. 17 yaşındaki başvuru, daha önce işlediği bir suç nedeniyle koşullu salıvermeden faydalandığı sırada hırsızlık, yaralama ve öldürmeye teşebbüs suçlarından tutuklanmıştır. Yetişkinlerin tutukluluğu her 3 ayda bir otomatik olarak incelenmekte iken başvurunun tutukluluğu mahkemeler tarafından altı ay uzatılmış, başvuru üç aylık otomatik denetim sürecinden yararlanamamıştır. Başvuru, 3 aylık periyodik incelemenin kendisi için de uygulanması gerektiğini, yetişkinlere uygulanan kuralın çocuklara uygulanmamasının özgürlük ve güvenlik hakkı bakımından ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Mahkeme, yetkili makamlarının çocuğun tutukluluk durumunun kısa aralıklarla incelenmesinin ve düzenli olarak mahkeme önüne çıkarılmasının kötü muameleye karşı güvence oluşturduğunu, yaşa dayalı bu farklı uygulamanın başvurunun özgürlük ve güvenlik hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını güvence altına alan Sözleşmeyi ihlal ettiğini saptamıştır.

Boronyák/Macaristan

Başvuru No:4110/20

Karar Tarihi: 20/06/2024

Md. 10 - İfade Özgürlüğü - İhlal Değil

Başvuru bir aktöre verilen para cezasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Başvuran bir aktör olup Macar Devletine ait bir yapım şirketi ile bir televizyon dizisi için sözleşme imzalamıştır. İlgili sözleşme oyuncuların aldığı ücretleri ve benzer gizli ticari bilgileri ifşa etmeme gibi sıkı gizlilik şartları içermektedir. Kamu harcamaları konusunda araştırma yapan bir internet sitesi dizinin maliyetini öğrenmeye yönelik yapımcı şirkete karşı bilgi edinme davası açmış ve kazanmıştır. Başvuran da bu siteye aldığı ücretler konusunda bir röportaj vermiştir. Bunun üzerine başvurana dava açılmış yapım sözleşmesinin gizlilik koşullarına aykırı davrandığı için başvuran yaklaşık 26.000 euro para cezası almıştır. Başvuran orantısız ceza nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir. AİHM, yapım sözleşmesinden doğan bir gizlilik ile bağlı olan başvuru tarafından açıklanan gizli bilgilerin yapımcı şirketin işleyişi bakımından öneme sahip olduğunu, başvuran tarafından yapılan açıklamanın ise bir hukuksuzluğa, kamusal tartışmaya sebebiyet verebilecek bir usulsüzlüğe dikkat çekmek amacıyla yapılmadığını belirtmiştir. Mahkeme bilgileri edinmenin tek yolunun bu tür bir ifşaattan geçmediğini de belirterek başvuranın ifade özgürlüğü ile yapımcı şirketin ticari gizliliğinin korunması arasında yargı mercileri tarafından yapılan değerlendirmenin adil bir denge kurduğunu saptamış, ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Dániel Karsai/Macaristan

Başvuru No:32312/23

Karar Tarihi: 13/06/2024

Başvuru 47 yaşında bir avukat olan başvuranın ALS isimli tedavisi olmayan, ölümle sonuçlanan nörodejeneratif bir hastalığın ileri aşamasında doktor destekli ölüme (PAD) erişiminin yasaklanması dolayısıyla özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Hastalık duysal ve bilişsel yetenekler korunurken kasların felcine sebep olmakta, bedene hapsolme olarak tariflenebilecek bir durum ile konuşma, yardımsız nefes alma ve yutmayı imkansız hale getirmekte, solunum felci ve ölümle son bulmaktadır. Başvurucu ölümün kesin olacağından ve hastalığın ileri aşamasında yaşamın yalnız acı çekmekten ibaret hale geleceğinden bahisle bu aşamadan önce kendisine PAD yapılmasını istemiştir., ölümünü hızlandırma imkanının olmamasından yakınmıştır. Macaristan’da ötenazi, gönüllü intihar yada PAD yapılması yasak olup yurtdışında yapıldığı haller de dahil olmak üzere intihara yardım ve destek cezai yaptırım gerektiren suçlar olarak tanımlanmaktadır. Mahkeme, Avrupa Konseyine üye ülkelerin birçoğunda bu yasağın bulunduğunu, Oviedo Sözleşmesi’nin doktor destekli ölümün yasallaştırılmasını

zorunlu kılmadığını saptamıştır. Mahkeme, başvuruda uzman hekimlerden görüş almış, hastayla etkili iletişim kurmanın özel beceri, zaman ve özveri gerektirdiğini, PAD'a başvurulmadan önce yeterli palyatif bakımın sağlanmasının gerekli olduğunu, PAD'a ayrılacak kaynakların tahsisinin yerel makamların takdir marjı kapsamında olduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme, etkili ağrı yönetimine erişim de dahil olmak üzere yüksek kaliteli palyatif bakımın yaşamın onurlu bir şekilde sona erdirilmesi için elzem olduğunu, başvuranın bu bakıma erişimi bulunmasına rağmen iradesinin geri kalanını kaybetme olgusuna karşı çıkmasının anlaşılır olduğunu ancak kamu makamlarına PAD'ı yasallaştırma zorunluluğunu yüklediğini, başvuranın hayatına sona erdirmesinin hayatını sürdürmesine sebebiyet veren nefes alma yardımı gibi müdahalelere verilen muvafakati kaldırmakla da gerçekleştirilebileceğini saptamıştır. Mahkeme, başvurana yurtdışında PAD uygulanmasının Macaristan'da cezalandırılmamasını sağlamanın ceza hukukunun işleyişinde bir istisna yaratılmasını ve yurtdışında yaşam hakkına ilişkin gerekli tedbirlerin alındığının güvence altına alınmasını gerektireceğini belirtmiştir. Dolayısıyla AİHM, Macaristan makamlarının takdir yetkilerini aşmadıklarını, başvuru konusu olayda ihlal olmadığını tespit etmiş, kararda uygulanacak yasal tedbirlerde Avrupa toplumlarındaki gelişmeler ile bu hassas alanda tip etiğine ilişkin uluslararası standartların gelişiminin takibinin gerektiğini kaydetmiştir.

Varyan/Ermenistan

Başvuru No:48998/14

Karar Tarihi:04/06/2024

Md.2 - Yaşam Hakkı - İhlal

Md.13 - Etkili Başvuru Hakkı -İhlal

Başvuru, başvuranın zorunlu askerlik hizmetine alınan oğlunun bu hizmet sırasında ölümüne ilişkindir. Başvuranın 18 yaşındaki oğlu alt çenesinden kendi tüfeğiyle vurulmuş halde bulunmuştur. Başvurucu, oğlunun askerliği sırasında kötü muameleye maruz kaldığını ve ölümünün etkili şekilde soruşturulmadığını ileri sürmüştür. AİHM, devletin askeri üstleri tarafından zorbalık ve kötü muameleye maruz kalarak intihara sürüklenen mağdurların ölümünden sorumlu olduğunu tespit eden içtihadını hatırlatarak, yürütülen soruşturmada elde edilen verilere göre başvurusunun oğlunun intihar ettiği sonucuna ulaşıldığını ancak ölenin vücudundaki bir dizi balistik olmayan yaranın açıklanmadığını ve olayların ne şekilde gerçekleştiğine ilişkin olgusal tutarsızlıkların giderilmediğini tespit etmiştir. Mahkeme, ne Hükümet'in görüşlerinde ne de diğer belgelerde, askeri yetkililerin ifadesiyle “fiziksel olarak zayıf, kendini izole etmiş ve güven eksikliği olan” ve bu nedenle savunmasız bir konumda bulunan askere herhangi bir psikolojik destek sağlandığını gösteren bir verinin bulunmadığını, başvuranın oğlunun komutanının ve asker arkadaşlarının ağır ve uzun süreli tacizlerine maruz kaldığını ve intihar etmesiyle sonuçlanan bu istismara karşı kendisini etkili bir şekilde korumak için hiçbir önlem alınmadığını belirlemiştir. Dolayısıyla AİHM, devletin yaşam hakkına yönelik pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini,

yaşam hakkının esas yönünden ihlal edildiğini tespit etmiştir. Usul yönünden, soruşturmanın yeterince kapsamlı yürütülmediğini ve ölümü çevreleyen koşulları aydınlatmakta yetersiz kaldığını bu nedenle etkili kabul edilemeyeceğini, yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından da ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme başvuranın manevi tazminat talebinin yasal olarak mümkün olmaması nedeniyle etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğine karar vermiştir.

A.P./Ermenistan

Başvuru No:58737/14

Karar Tarihi:18/06/2024

Md.3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - İhlal

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Md.13 - Etkili Başvuru Hakkı - İhlal

Başvurucu, 14 yaşında zihinsel engelli bir çocuk olup köyün muhtarı da olan beden eğitimi öğretmeni tarafından cinsel istismara maruz bırakılması dolayısıyla işkence ve kötü muamele yasağı ile özel hayata saygı hakkının ihlali iddialarına ilişkindir. Şikayet üzerine dava açılmış ve fail ceza almıştır. Başvuranın manevi tazminat davası ise reddedilmiş ve hukuk davasına ilişkin herhangi bir bilginin adli veritabanında yayınlanmamasına ilişkin başvurusunun özel talebine rağmen isim ve adres içeren karar adli veri tabanında yayınlanmıştır. AİHM, olayda ceza kanunlarının cinsel istismara yönelik hükümleri olmasına rağmen okullarda bu tür bir ihbar olduğunda gerekli mekanizmanın mevcut olmadığını, idarecilerin gerekli inisiyatifi almadıklarını, başvurusunun istismar edildiğine dair başka öğrenciler tarafından en az üç öğretmenin uyarılmasına rağmen sadece istismar edenle konuşmakla yetinildiğini ve öğrencinin ailesine bilgi dahi verilmeden evine gönderildiğini saptamıştır. AİHM, başvurusunun zihinsel engelinin ona özel bir önlemin alınmasını zorunlu kıldığını, devletin başvurusunun istismara uğramaması için gereken önlemleri almayarak pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini, işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, öğrencinin küçük bir köyde cinsel istismar mağduru olarak teşhis edilmesinin önünü açacak şekilde adli veritabanında kararların yayınlanmaması talebine rağmen kararların yayınlanması şeklinde gerçekleşen müdahalenin kanuni dayanaktan yoksun olması nedeniyle özel hayatına saygı hakkının da ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca iç hukukta işkence ve kötü muameleyi önleme yükümlülüğü bakımından bir tazminat öngörülmemesi nedeniyle başvuranın etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Andrey Rylkov Foundation vd. /Rusya
Başvuru No:37949/18, 40948/18
Karar Tarihi:18/06/2024

Md.10 - İfade Özgürlüğü

Md.11 - Toplantı ve Dernek Kurma Özgürlüğü

Başvuru, Rusya makamları tarafından çok sayıda sivil toplum örgütünün “istenmeyen örgüt” olarak belirlenmesi, örgütlere ve örgütlerle iltisaklı olan bireylere yönelik kovuşturma yapılmasına ilişkindir. Başvurucular haklarında kovuşturma yürütülen dört sivil toplum örgütü ve gerçek kişilerdir. İç hukuka göre anayasal düzeninin temellerini ve ulusal güvenliğini sarsan örgütler hakkında oluşturulan istenmeyen örgüt kategorisine dahil edilen örgütlerin Rusya’da ofis açmaları, banka hesabı kullanarak proje uygulamaları veya medya ve internet aracılığıyla herhangi bir içerik yaymaları, Rusya vatandaşlarının bu örgütlerin faaliyetlerine katılımı yasaklanmıştır. Bu örgütler arasında insan hakları örgütleri ile fon sağlayıcıları, düşünce, inanç ve çevre örgütleri, işçi sendikaları dahil 150’nin üzerinde örgüt bulunmaktadır. Başvuran örgütler, istenmeyen örgüt olarak tespit edilmelerine ilişkin kriterlerin öngörülemez olması nedeniyle, diğer başvuranlar ise istenmeyen örgütlerle iltisakları dolayısıyla haklarında verilen mahkûmiyet kararları nedeniyle ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Mahkeme, istenmeyen örgütlere ilişkin yasal hükümlerin öngörülebilir olmadığını, başvuranlar tarafından başlatılan yargısal denetimin ise yürütme makamlarına verilen sınırsız takdir yetkisine karşı yeterli güvenceler sağlamadığını tespit etmiştir. Mahkeme, örgütlerin “istenmeyen” faaliyetlerinin hangi kriterlere göre nitelendirildiğinin belirsiz olmasına ek olarak, belirlenen örgütlerin bu kriterlere ne şekilde uyduğunun da açıklanmamasının hukuki belirsizliğe neden olduğunu saptamıştır. Mahkeme, başvuran örgütlerin haklarına yapılan müdahalenin yasallık kriterini, ilgili yasanın öngörülebilir olmaması bakımından karşılamadığını, uygulamasının da keyfi olduğunu, ifade özgürlüğü ışığında toplantı ve dernek kurma özgürlüğünü ihlal ettiğini tespit etmiştir. AIHM, istenmeyen örgüt olarak tanımlanan örgütlerle iltisakları nedeniyle haklarında mahkumiyet kararı verilen başvuruçuların eylemlerinin iç hukukta ayrıca hukuka aykırı eylemler olarak tanımlanmadığını, ifade ve örgütlenme özgürlüğü kapsamında korunan ilgili eylemlere yönelik müdahalenin ise Sözleşme’nin 10 ve 11. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve örgütlenme özgürlüklerini ihlal ettiğine karar verilmiştir.

Cviková/Slovakya
Başvuru No:615/21, 9427/21
Karar Tarihi:13/06/2024

Md.5- Özgürlük ve Güvenlik Hakkı -İhlal

Başvurucu, Bratislava bölgesindeki yargıda organize yolsuzluk iddiasına ilişkin yürütülen geniş çaplı soruşturma kapsamında tutuklanan bir hakimdir. Rüşvet, görevi kötüye kullanma ve yargı bağımsızlığını engelleme suçlarından soruşturulan başvuru hakkında bir başka hakimi vereceği karar konusunda etkilemeye çalıştığı iddia edilmiş, başvuru özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. AİHM, başvuru hakkında alınan tutuklama kararının telefon yazışmaları ve ifadelerle istinaden makul şüpheye dayandığını, ancak devam eden tutukluluğa gerekçe olarak adaletin işleyişine müdahaleyi önlemek için kişilik özellikleri ve ilişkilerinin gösterilmesinin yetersiz olduğunu değerlendirmektedir. Mahkeme, özgürlük ve güvenlik hakkının başvurunun tahliye talebinin reddine kadarki dönem bakımından tutukluluk yönünden ihlal edilmediğini ancak bu tarihten sonra devam eden tutukluluğun ihlale sebebiyet verdiğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, el konulan ve evinin aramasından bu yana yetkililerce varlığı bilinen belgelerin neden mülkünde olduğuna dair kendisine açıklama yapma fırsatı sunulmaksızın karar verilmesinin tutukluluğun hukuka uygunluk denetimini güvence altına alan Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası uyarınca ayrıca ihlale sebebiyet verdiğini tespit etmiştir.

Pisanski/Hırvatistan
Başvuru No:28794/18
Karar Tarihi:04/06/2024

Md.10 - İfade Özgürlüğü -İhlal

Başvuru, avukat olan başvurucuya mahkemeye saygısızlık yaptığı tespitiyle kesilen para cezası dolayısıyla başvurunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkindir. Başvuru takip ettiği bir davada verilen ayrık görüşü eleştirmiş, güçlü konumda bulunan üst mahkemenin konumu itibarıyla yerel mahkemeyi gerçek dışı her tür tespite ikna edebileceğini mecazi bir dille ifade etmiştir. Başvuru para cezasının hapis cezasına çevrilmesinin hukuken mümkün olduğunu, bu durumun müvekkilinin gözünde mesleki yetkinliği konusunda şüphe uyandıracak ileri sürmüştür. AİHM, ulusal makamların başvurunun ifadelerini kullandığı bağlamı tespit etmekte başarısız olduğunu, başvurunun avukat olduğu ve ifadelerinde belirli bir hakimi hedef göstermediğini, adalet yönetimine ilişkin yapılan çarpıcı yorumun Sözleşme'nin 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğü kapsamında korunduğunu, para cezası yoluyla başvurunun ifade özgürlüğüne müdahaleyi haklı gösterecek ilgili ve yeterli gerekçe sunulmadığını, yargı otoritesi ile ifade özgürlüğünün korunması ihtiyacı arasında denge kurulamadığını değerlendirmiştir. Sonuç

olarak Mahkeme, eleştiri sınırlarını aşmayan başvurucuya yönelik bu müdahalenin kanuni olup meşru amaç taşısa dahi demokratik toplumunda gerekli olmadığına ve başvurunun ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

L.T./Ukrayna

Başvuru No:13459/15

Karar Tarihi:06/06/2024

Md.6 - Adil Yargılanma Hakkı -İhlal

Başvuru, başvurucunun psikiyatri kliniğine yatırılmasına yol açan ceza yargılamasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu sokakta bir kadına saldırmaktan cezalandırılmış ancak cezai ehliyeti olmadığı tespit edilmesi nedeniyle bir psikiyatri kliniğine yatırılmıştır. Başvurucunun dava dosyasına erişimi mümkün olmamış, karar duruşmasına çağırılmamış, bir duruşmada salondan reşit olmayan bir tanığın korkusu nedeniyle çıkarılmış, devlet tarafından görevlendirilen avukatlar tarafından aleyhindeki delillere itiraz edilmemiş, karara karşı yasa yoluna başvurulmamıştır. Başvurucu, atanan müdafinin etkisiz temsili nedeniyle kararı bizzat temyiz etmiş, başvurusu yalnız yasal temsilcinin temyiz hakkı olduğu belirtilerek reddedilmiştir. AİHM, mahkemede dinlenilme hakkının önemine dikkat çekerek, sırf akıl hastalığı olan ya da ehliyetsizliği yasal olarak ilan edilen birinin bu haktan mahrum bırakılmayacağını değerlendirmiştir. Mahkeme, başvurucunun duruşmadan hariç tutulmasına dair herhangi bir karar bulunmadığını, reşit olmayan tanığı koruma ihtiyacı bulunduğu varsayılsa dahi, başvurucunun tüm duruşma boyunca değil yalnızca inceleme sırasında duruşmadan hariç tutulabileceği, başvurucu ile mağdur ve tanıkların korunması gereken çıkarlarının karşılaştırılmadığını, başvurucunun davranışlarının gözlemlenmediğini, ifadelerinin teyit edilmediğini saptamıştır. Mahkeme; etkili hukuki yardım niteliğinin itiraz sayısı ile ölçülemeyecek olsa da avukatların pasif tavrının ciddi şüphelere yol açtığını, her iki avukatın başvurucunun hak ve çıkarlarına en uygun şekilde hareket etmediğini, başvurucunun duruşmaya katılma ve kanıt sunma fırsatından haksızca mahrum bırakıldığını, psikiyatri kliniğine yatırılmasına yol açan akıl hastalığının tek başına usuli güvencelere yönelik zımni bir sınırlama nedeni olarak kabul edilemeyeceğini belirlemiştir. AİHM, başvurucunun yokluğunda duruşma yapılması, sağlanan hukuki yardımın etkisiz kalması ve şahsen hükmü temyiz etmesine izin verilmemesinin yargılamayı genel olarak adil olmaktan çıkardığını tespit etmiştir. Mahkeme, başvurunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Rfe/RI Inc. vd. /Azerbaycan
Başvuru No: 56138/18, 48735/19
Karar Tarihi: 13/06/2024

Md.10 - İfade Özgürlüğü- İhlal

Başvuru, dört çevrimiçi medya kuruluşunun yayınladıkları bazı makalelerde yasadışı içerik bulunduğu gerekçesiyle internet sitelerinin tümüne erişimin engellenmesine ilişkindir. Başvuranlar, belirli makaleler yerine web sitelerinin tamamına erişimin engellenmesinin ifade özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir. Ulusal yargı makamları internet sitelerinde yayınlanan bazı makalelerin Azerbaycan'ın medya yasaları uyarınca yasadışı içeriğe sahip olduğunu, sitelerden birinin şiddeti ve dini aşırılığı teşvik eden kitlesel ayaklanmalar için çağrıda bulunan yazılar yayınladığını, diğer sitelerin ise yanlış, yanıltıcı ve iftira niteliğinde bilgiler yayınladığını tespit etmiştir. Başvuranlar ise engelleme kararlarının Hükümeti eleştirdikleri, gücün kötüye kullanımını ve yolsuzluğu ifşa ettikleri için alındığını savunmaktadırlar. AİHM, ifade özgürlüğünü düzenleyen Sözleşme'nin 10. maddesinin yalnızca haber verme değil, aynı zamanda haber alma hakkını da güvence altına aldığını, bilgilerin içeriği gibi yayınlama araçlarına getirilen her türlü sınırlamanın bu hakka müdahale ettiğini vurgulamıştır. Mahkeme, müdahalelerin yasayla öngörülebilirliği kriterine atıfta bulunarak, başvuru konusu olayda ilgili kişilerce erişilebilir ve öngörülebilir olması gereken yasa maddelerinin internet sitelerine erişimi kısıtlayan önlemleri açıkça düzenlemediğini, yasanın yetkililerce öngörülemez kadar geniş, keyfi ve açıkça dayanaksız şekilde uygulandığını, yayının hukuka aykırılığına ilişkin yargı kararı verilmeksizin erişimin engellenmesinin “önceden kısıtlama” anlamına geldiğini, acil durumlarla sınırlandırılmasına rağmen uygulanan ve keyfiliğe karşı yeterli koruma sağlamayan önceden kısıtlamada tedbirin Sözleşmeye uygunluğunun denetimi için uygun yasal çerçeve olmaksızın uygulandığını saptamıştır. Mahkeme, müdahalenin yasallık kriterini sağlamadığını tespit ederek başvuranların ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

Kokëdhima/Arnavutluk
Başvuru No:55159/16
Karar Tarihi:11/06/2024

P1/Md.3- Serbest Seçim Hakkı - İhlal Değil

Başvuru, milletvekili seçilen başvuranın kamu kaynaklarından gelir elde eden bir şirkete sahip olması dolayısıyla çıkar çatışması gerekçe gösterilerek milletvekilliği görevinden alınması kararına ilişkindir. Başvuranın tek hissedarı olduğu şirket çeşitli kamu kurumlarına internet ve sabit telefon hizmetleri sağlamaktadır. Şubat 2015'te bir siyasi parti grubunun talebiyle başvuranın milletvekilliği ile şirket sahipliğinin çıkar çatışması oluşturup oluşturmadığı Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiş ve başvuran görevden alınmıştır. Başvuran karar nedeniyle serbest seçim

hakkının ve itibarı bakımından özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, milletvekillerinin herhangi bir kamu kaynaklı gelir elde etmesinin Arnavutluk hukukuna açıkça aykırı olduğu konusunda bir belirsizlik bulunmadığını, başvuranın şirketi ile kamu makamları arasında 2013'ten sonra yeni sözleşme yapılmasa da ödemelerin milletvekilliği süresince devam edeceğinin bilindiğini ve başvuranın şirketindeki hisseleri seçildikten ancak altı aydan fazla bir süre sonra sattığını değerlendirmiş ve Anayasa Mahkemesi kararında yer alan değerlendirmenin keyfi veya öngörülemez olmadığını, başvuranın serbest seçim hakkının ihlal edilmediğini, özel hayata saygı hakkına ilişkin olarak ise görevden alınmasının başvuranın kendi eylemlerinden kaynaklandığından hak ihlali iddiasının kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

T.V./Hırvatistan

Başvuru No:47909/19

Karar Tarihi:11/06/2024

Başvuru, başvuranın hakkında şizofreni teşhisi bulunan partneri V.D'nin bir polis müdahalesi sırasında ölümü ve bunu takip eden ceza soruşturmasının etkisiz olduğu iddiasıyla ilgilidir. V.D'nin bir otel müşterisiyle kavga etmesi üzerine çağrılan polis görevlileri, onu hareketsiz hale getirmiş, V.D bu esnada parmağını ısırarak koparmış ve yutmuştur. V.D uyuşturularak çağrılan ambulans hastaneye götürülürken kalbinin durması nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmada başvuranın partnerinin zihinsel travma sonucu öldüğü ancak polisin uyguladığı gücün yasal ve orantılı olduğu, sağlık personelinin ihmalkâr davranmadığı sonucuna varılmıştır. Başvuran, V.D'nin beş polis memuru tarafından darp edildikten ve parmağını yuttuktan sonra morarmasına rağmen ambulans sedyesine yüzüstü yatırıldığını, ölümü nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini, yürütülen soruşturmanın yetersiz olduğunu ileri sürmüştür AİHM, olaya karışan polis memurlarının ancak olaydan iki buçuk yıl sonra sorgulandığını dolayısıyla soruşturmanın ivedi olmadığı, V.D'nin maruz kaldığı ağır bir bedensel yaralanmaya dair açık tıbbi verilere rağmen soruşturmanın sonlandırıldığını tespit etmiş yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından, usul yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir. Yaşam hakkının esas bakımından AİHM, polisin V.D.'nin zihinsel bozukluğunun farkında olmasına rağmen, zihinsel engelli kişilere yönelik polis müdahaleleri için ulusal mevzuat uyarınca derhal tıbbi yardımda bulunmadığını, bunun yerine polisin biber gazı kullanarak V.D.'yi uzun süre yüzüstü pozisyonda tuttuğunu ve V.D'nin zaten tedirgin olan zihinsel durumuyla çelişen bir dizi eylemde bulunduğunu ve ambulansla sağlığının gözetilmediğini saptamıştır. Mahkeme V.D'nin tedirginliği ve yetkililerin müteakip eylemlerinin birleşimi sonucunda ölümün gerçekleşmesinin yeterli eğitim ve deneyimle müdahale eden polis memurları ve sağlık personeli için tümüyle öngörülemez olduğunun söylenemeyeceğini, dolayısıyla V.D.'yi hareketsiz hale getirmek için kullanılan gücün mevcut koşullarda "kesinlikle gerekli" olduğunun ispatlanmadığını tespit etmiştir. AİHM, devletin V.D.'nin hayatını koruma konusundaki pozitif yükümlülüğünü yerine getirmeyerek yaşam hakkını esas bakımından ihlal ettiğine karar vermiştir.

Zouboulidis/Yunanistan (No. 3)
Başvuru No:57246/21
Karar Tarihi:04/06/2024

Md.6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Başvuru, başvuranın bir yargı kararı nedeniyle devletten tazminat istemine ilişkin olarak mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Büyükelçilik çalışanı olan başvuran daha önce yurtdışı ödeneğinin eksik ödendiği iddiasına dayalı olarak açtığı davada mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin AİHM'e başvurmuş ve bu konuda lehine bir ihlal kararı almıştır. (Bn.77574/01) İhlal kararı sonrasında başvuran Yüksek İdare Mahkemesi'ne başvurarak AİHM'in de tespit ettiği üzere mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmesi dolayısıyla kendisine ödenmeyen tazminatın ödenmesini talep etmiş, bu talebi yargı kararıyla reddedilmiştir. AİHM, başvuran aleyhine verilen ve Yüksek İdare Mahkemesi'nin yeni bir yorumuna dayanan bu kararın, ihtiyaç duyulan yeni mevzuatın yürürlüğe girmesindeki gecikmeyle birleştiğinde başvurana zarar veren yasal bir belirsizlik yarattığını tespit etmiş, AİHM kararına rağmen verilen Yüksek İdare Mahkemesi kararının başvuranı davasının bir mahkeme tarafından karara bağlanması için açık ve pratik bir fırsattan mahrum bıraktığını ve ona orantısız bir yük yükleyerek mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini tespit etmiştir.

Alpaslan/Türkiye
Başvuru No:2832/21
Karar Tarihi:04/06/2024

P1/Md.1- Mülkiyet Hakkı - İhlal Değil

Başvuran, 2007 yılında yapılan bir açık artırmada, TCDD'ye ait bir araziye satın almış, Liman-İş Sendikası tarafından açılan dava üzerine, ihalenin ve satışın dayanağı olan mevzuat hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya aykırı olduğunun tespit edilmesi üzerine iptal edilmiştir. İhalenin ve satışın da iptali sonrasında TCDD'nin başvurandan satış bedelinin geri ödenmesi karşılığında araziye iade talebi cevapsız kalmış, tapu kaydının yeniden tescil edilmesi için açılan dava başvuran aleyhine sonuçlanmıştır. Bunun üzerine başvuran tazminat davası açmış ve arazinin mevcut değerine ve arazinin elinde bulunduğu süre boyunca yaptığı masraflara tekabül eden bir tazminat talep etmiş olup dava derdesttir. Başvuran, arazi üzerindeki mülkiyet hakkının Anayasa Mahkemesi kararının geriye dönük olarak uygulanması sonucu ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, başvuranın malik unvanı satıştan birkaç yıl sonra iptal edilmiş olsa da, buna yol açan işlemlerin ihaleden önce başlatıldığını ve başvuranın devirden sonra kısa süre içinde bilgilendirildiğini, dolayısıyla başvuranın arazinin mülkiyeti bakımından hukuk güvenliğinin gerçekleşmediği iddiasında bulunamayacağını saptamıştır. Mahkeme başvurana teklif edilen

tazminat miktarını orantısız bulmamış, başvuranın yasal yollarla talep ettiği tazminat davasının sonuçsuz kalacağına dair veri bulunmadığını da gözeterek başvuranın mülkiyet hakkı bakımından adil dengeyi bozacak şekilde aşırı bir yüke katlanmak zorunda kalmadığına, başvuranın mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Bosev/Bulgaristan

Başvuru No:62199/19

Karar Tarihi:04/06/2024

Md.6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Md.10 - İfade Özgürlüğü Hakkı - İhlal

Başvuru, gazeteci olan başvurucunun üst düzey bir yetkiliye hakaretten mahkum edilmesi ve temyiz incelemesinde kendisine yöneltilen suçlamalar hakkında karar veren yargıçlardan birinin tarafsızlığına ilişkindir. Başvuran mevcut davadan önce hakkında temyiz incelemesinde aleyhe karar veren hakimlerden birinin profesyonelliğini ve dürüstlüğünü sorguladığı makaleler yazmıştır. AİHM, başvuranın davadan çekilmesini talep ettiği hakimin tarafsızlığı konusunda objektif ve makul şüphelere sahip olduğunu ancak talebinin ilgili hakimin üye olduğu heyet tarafından reddedildiğini, duruşma sırasında ret kararını katibe yazdırmanın da hakimin kendisi olduğunu, temyizde verilen bir mahkumiyet kararına karşı kanun yollarına başvurulamadığını ve eksikliğin giderilemediğini saptamıştır. Dolayısıyla Mahkeme, temyiz mahkemesinin “tarafsız bir mahkeme” olmadığına ve adil yargılama hakkının bu temel güvencesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca tarafsız mahkeme koşulunun sağlanmadığı davada mahkumiyet kararı verilerek ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlamanın keyfilığe karşı etkili ve yeterli güvencelere sahip olmaksızın verildiğini dolayısıyla başvuranın ifade özgürlüğünün de ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Cramesteter/İtalya

Başvuru No:19358/17

Karar Tarihi:06/06/2024

Md.5- Özgürlük ve Güvenlik Hakkı - İhlal

Başvuru, başvuranın bir psikiyatri merkezinde tutulmasına ilişkin verilen karardan sonraki bir tarihte yürürlüğe giren kanun maddesine dayanılarak karar tarihindeki mevzuata göre azami bulunan sürenin üzerinde alıkonması dolayısıyla özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiği şikayetine ilişkindir. Başvuran, yasadışı silah bulundurma ve çalıntı mal taşıma suçlarından önce mahkum edilmiş, daha sonra temyiz incelemesinde eylemlerinin niteliğini anlayamayacak ve

bunları işleme niyeti taşıyamayacak durumda olduğu gerekçesiyle hakkında beraat kararı verilmiştir. Temyiz mahkemesi yine de başvuruyu tehlikeli bulduğundan başvuranın özgürlüğünün kısıtlanmasına karar vermiştir. Daha sonra infaz hakimliği yürürlüğe giren yasaya göre azami sürenin sonuna 28 Şubat 2015 tarihinde ulaşıldığını başvuranın bu tarihten sonra tutulmuş olmasının hukuka aykırı olduğunu tespit etmiştir. Başvuranın karar üzerine hukuka aykırı tutukluluk için tazminat talepleri reddedilmiştir. AİHM, Hükümet tarafından ileri sürülen ve esasen 81/2014 sayılı Kanun'un yorumlanmasıyla ilgili olan argümanların ulusal mahkemenin tutukluluğun hukuka aykırılığına ilişkin tespitlerini çürütecek nitelikte olmadığına, başvuranın ihlalin telafisine ilişkin tazminat taleplerinin ise sonuçsuz kalması nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. ve 3. fıkraları bakımından özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Z/ Çek Cumhuriyeti
Başvuru No:37782/21
Karar Tarihi:20/06/2024

Md.3 ve Md.8 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ile Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Başvuru, başvuranın üniversite hocası olan V.K. adlı bir rahip tarafından cinsel saldırıya uğradığına ilişkin şikayeti hakkında etkili bir soruşturma ve yargılama yürütülmemesine ilişkindir. Yargı mercileri başvuranın V.K.'nin kontrolü altında olmadığı, hukuki ehliyete sahip bir yetişkin olduğu ve isteklerini ifade etmesini engelleyen herhangi bir hastalıktan etkilenmediği saptamasıyla başvuranın özgür iradesinin kısıtlanmadığı sonucuna varmışlardır. AİHM bu yaklaşımı hatalı bularak yargı makamlarınca başvuranın sadece bir yetişkin olması dolayısıyla özel psikolojik durumunun dikkate alınmamasının başvurana yeterli koruma sağlamaktan acziyete sebebiyet verdiğini, başvuran tarafından iddia edilen rıza dışı cinsel ilişkileri cezalandırabilecek bir ceza hukuku sisteminin etkili bir şekilde uygulanmasını gerektiren pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediğini tespit etmiştir. AİHM ilgili pozitif yükümlülüğü: mağdurun herhangi bir fiziksel direnç göstermediği durumlar da dahil olmak üzere, rıza dışı her türlü cinsel eylemi suç sayan ve cezalandıran etkili ceza yasaları çıkarma ve etkili soruşturma ve kovuşturmalar yoluyla bu yasaların etkili bir şekilde uygulanmasını güvence altına alma yükümlülüğü olarak açıklamıştır. AİHM açıklanan nedenlerle, davalı Devlet'in işkence ve kötü muamele yasağı ile özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

National Youth Council of Moldova/ Moldova Cumhuriyeti

Başvuru No:15379/13

Karar Tarihi:25/06/2024

Başvuru, yerel makamlarca bazı sosyal grupları onur kırıcı ve aşağılayıcı bir şekilde betimledikleri gerekçesiyle, başvuran sivil toplum örgütünün reklam panolarında ayrımcılık karşıtı illüstrasyonlar sergilemesine izin vermemesiyle ilgilidir. Başvuran ifade özgürlüğünün ihlal edildiğinden şikayetçi olmuştur. Başvuru konusu afiş karikatürler içermekte, kişileri ayrımcılığa maruz kalmaları halinde ücretsiz bir yardım hattını aramaya teşvik eden bir metinle sunulmaktadır. AİHM, afişin Moldova'daki ilk ücretsiz ayrımcılık karşıtı telefon hattını tanıtmak olan ayrımcılık karşıtı bir kampanyanın parçası olduğunu saptamıştır. Mahkeme, afişte ayrımcı kalıpları karikatürlerle görünür kılan hicvin, doğal olarak dikkat çekmeyi amaçladığını ve kamusal tartışmaya katkıda bulunan sanatsal bir ifade ve sosyal yorum biçimi olduğunu belirtmiştir. Mahkeme'ye göre afişin amaçlanan hedefinin savunmasız nüfus gruplarını aşağılamak yada onlarla alay etmek veya onları damgalamak olmadığı, sinsice nefret söylemi ve hoşgörüsüzlüğü teşvik etmediği açıktır. AİHM, bunun aksine afişin amacının esasen kamuoyunun dikkatini toplumsal klişelere ve savunmasız grupların maruz kaldığı ayrımcılığa çekmek ve onları haklarını savunmaya teşvik etmek olduğunu açık olduğunu, yerel mahkemelerin ifade özgürlüğünün gerektirdiği şekilde etkili bir inceleme yapmadıklarını saptamıştır. Mahkeme, müdahalenin toplumsal meselelere ilişkin hicivli ifade biçimleri üzerinde caydırıcı bir etkiye sahip olabileceğini, ilgili müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığını dolayısıyla başvuran örgütün ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Wick/Almanya

Başvuru No:22321/19

Karar Tarihi:04/06/2024

Md.6- Adil Yargılanma Hakkı- İhlal

Başvuru mahpus başvuranın tekrarlanan cezaevi nakilleri sırasında kendisine uygulanan artırılmış güvenlik rejiminin yargısal denetimine erişimiyle ilgilidir. Başvuran en az on iki kez farklı cezaevlerine nakledilmiş, artırılmış güvenlik rejimi ve cezaevi nakillerine ilişkin şikâyetleri, naklin geçici niteliği, başvuru süresini kaçırmış olması, itirazın yapıldığı merciinin yetkisizliği, yer yönünde yetki gibi usule ilişkin gerekçelerle defalarca reddedilmiştir. Başvuran, şikayeti hakkında esasa ilişkin karar verilmemesi yada ivedi şekilde bir karar verilmemesi nedeniyle yargı makamlarının tutumunun adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkını ihlal

ettiğinden şikayetçi olmuştur. AİHM, ulusal yargı makamların çelişkili kararlarının, başvuranın haklarını savunmak için nasıl bir yol izlemesi gerektiğini, özellikle de hangi mahkemeye ve hangi cezaevine karşı dava açacağını bilmesini imkânsız hale getirdiğini saptamıştır. Mahkeme, başvuranın özel güvenlik tedbirleri ve kısa sürelerde tekrarlanan nakillerle ilgili olarak bir yargı kararı elde etmek için somut ve etkili bir imkana sahip olmadığını dolayısıyla mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Bersheda ve Rybolovlev/Monako
Başvuru No:36559/19, 36570/19
Karar Tarihi:06/06/2024

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı -İhlal

Başvuru gizlice kaydedilen bir görüşmenin bir ceza soruşturmasında delil olarak sunulması sonrasında haklarında başlatılan soruşturmada Rybolovlev ile avukatı Bersheda'nın kişisel verilerinin korunmadığı iddialarına ilişkindir. Bersheda, savunması kapsamında, suç teşkil eden kaydın incelenbilmesi ve iyi niyetinin kanıtlanabilmesi için cep telefonunu polise teslim etmiştir. Soruşturmayı yürüten ve görevi gizli olarak kaydedilen görüşmenin gerçek olup olmadığını doğrulamak ve konuşmanın içeriğini ceza hukuku ışığında incelemekle sınırlı olan hakim tarafından Bersheda'nın cep telefonunda uzman incelemesi yaptırılmıştır. Uzmanın inceleme görevi davayla “dolaylı olarak” ilgili olanlar da dahil olmak üzere tüm aramaları, mesaj ve e-postaları tespit etmeyi içermekte ve üç yılı aşkın bir süreyi kapsayan on binlerce metin ve görüşmeleri konu almaktadır. AİHM, hakim tarafından bir avukatın cep telefonunda silinmiş olanlar da dâhil olmak üzere kişisel verilerin büyük ölçüde ve ayırım gözetmeksizin incelenmesinin ilgili hâkimin soruşturma ile sınırlı olan yetkisini aşmasına sebebiyet verdiğini saptamıştır. Mahkeme, uygulanan müdahalenin başvuranın bir avukat olarak statüsüne ve mesleki ayrıcalığına gereken saygının gösterilmesini sağlayacak güvenceler ile desteklenmediğini saptamış, başvuran Bersheda'nın özel hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, incelemenin Rybolovlev'in kişisel verilerini içermediğini tespit ederek Rybolovlev'in başvurusunu ise kabul edilemez bulmuştur.